

**DOCUMENTA MASONICA TRANSYLVANICA ET BALCANICA.
Loja „Licht und Wahrheit” din Reșița, seria I, vol. I, Varga Attila
(coord.), Rudolf Cristian, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2011,
350 pagini**

ADELA HERBAN

Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva
herbanadela@yahoo.com

Începând cu anul 2011, istoricii clujeni Varga Attila și Rudolf Cristian au inaugurat, sub egida celui mai înalt for de cultură al țării, Academia Română, un impresionant corpus de izvoare istorice intitulat: *Documenta Masonica Transylvanica et Banatica*. Autorii mărturisesc că și-au propus să pună în valoare arhivele istorice ale lojilor masonice din Transilvania, Banat și Banatul Sârbesc, începând cu a doua jumătate a veacului al XIX-lea și până la finele primei conflagrații mondiale (p. 5).

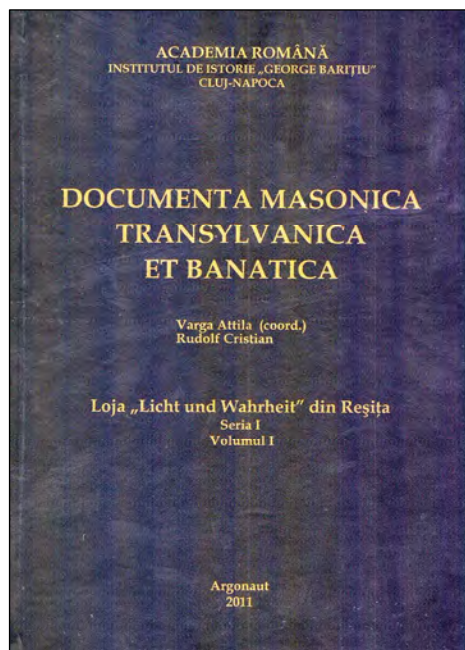
Acest prim volum de documente dedicat Lojii „Licht und Wahrheit” din Reșița, face parte din seria I și a văzut lumina tiparului în anul 2011 la editura „Argonaut” din Cluj-Napoca.

Studiul debutează cu un „Argument” din partea autorilor și este structurat în trei părți. Are trei postfețe semnate de nume arhicunoscute: Eugen Ovidiu Chirovici, Dan Berindei, Marian Mihăilă. Găsim la sfârșitul studiului indici de persoane, de localități, precum și anexe foto.

Influențele care s-au exercitat de-a lungul secolelor în Transilvania, – cele românești, cele maghiare, cele austriece și cele germane – au condus la existența unui „ecosistem cultural”, unic în Europa și aceste influențe s-au manifestat din plin și în dezvoltarea Francmasoneriei. Frumusețea acestuia nu a fost încă pusă în lumina pe care o merita, iar ecuațiile politice, cu o geometrie atât de variabilă în ultimele două secole, au născut mai degrabă polemici și raporturi conflictuale decât simbioză și armonie (p. 277).

Autorii acestui prim volum precizează că, masivul corpus de documente menționat va fi publicat în funcție de o anumită metodologie de lucru. Mai exact, colecția de surse istorice intitulată *Documenta Masonica Transylvanica et Banatica* va fi structurată pe trei serii: 1. Prima serie va fi dedicată *Marii Loji Maghiare de Rit Ioanit*, respective celor 10 ateliere din Banat și Transilvania care, începând cu veacul al XIX-lea, au stat sub obediența ei. 2. A doua serie va fi dedicată *Marelui Orient al Ungariei*, respectiv celor 9 ateliere din Transilvania, Banat și Banatul sârbesc care, începând cu veacul al XIX-lea, au stat sub obediența sa. 3. A treia serie va fi dedicată *Marii Loji Simbolice Maghiare*, constituită pe data de 21 martie 1886, prin unificarea celor două mari obediențe: *Marea Lojă Maghiară de Rit Ioanit* și *Marele Orient al Ungariei* (p. 7-8).

În partea I a studiului, este prezentat un istoric al francmasoneriei din Ungaria, al evenimentelor care au dus, în 1886, la fuziunea Marelui Orient și a Marei Logi Maghiare de Rit Ioanit – constituită în 1871 și numărând în momentul fuziunii 28 de loji în Ungaria,

Transilvania, Slovacia, dar și loja „Bruderlichkeit” din București – în Marea Lojă Simbolică Maghiară (p. 28).

Autorii au urmărit, de asemenea, activitatea internațională a acestor loji, inclusiv relația Marii Loji Maghiare de Rit Ioanit cu francmasoneria românească din veacul al XIX-lea. Găsim date inedite despre funcționarea și componența unor loji românești, ca de exemplu „Înțelepții din Heliopolis”. Aceste relații s-au intensificat, mai ales în perioada în care românii luptau pe diverse fronturi pentru obținerea recunoșterii independenței de stat (p. 57). În această perioadă fastă pentru francmasoneria română, autorii scriu despre constituirea efemerului Mare Orient al României, sub conducerea lui Theodor Rosetti și a lui Carol Davila, ca și despre Marea Lojă a României pe care a inițiat-o Constantin Moroiu (p. 66-67).

Partea a II-a a studiului este dedicată Lojii „Licht und Wahrheit” din Reșița. În anul 1873, când s-a decis deschiderea unui atelier la Reșița, în Banatul de Munte exista deja o prolifică activitate masonică grație demersurilor susținute de către frații din Loja „Glück auf zu den drei Schlägeln” din Oravița. În realitate, în cazul provinciei menționate, aici a fost, cu adevărat „leagănul” masoneriei moderne (p. 75). În momentul în care Loja s-a impus în peisajul cultural și intelectual al Reșiței, trecuseră 6 ani de la încheierea dualismului austro-ungar. În acest răstimp, orașul s-a dezvoltat ca un veritabil centru industrial, numărând, cu doi ani înainte de aprinderea luminilor în atelierul menționat, o populație de 6.303 locuitori (p. 69). Autorii studiului apreciază că începuturile Lojii au fost deosebit de promițătoare. Conform publicației oficiale a Marii Loji Maghiare de Rit Ioanit, „Kelet”, la doi ani după înființare, atelierul reșițean avea 12 membrii. Imediat după acest moment, Loja s-a străduit să mențină relații cât mai strânse cu marea obediență pestană, dând garanții în legătură cu faptul că se va strădui să respecte prevederile stabilite, dar, în același timp, să și aducă membri noi, de calitate, care să sporească prestigiul atelierului (p. 79).

Un loc aparte în acest volum a fost rezervat elitelor masonice bănățene. Autorii scot în evidență profilurile a doi erudiți intelectuali: Ion Simu și Petru Broșteanu. Primul, învățător de meserie, alături de o serie de intelectuali din veacul al XIX-lea, au considerat că școala trebuie eliberată de sub tutela ecleziastică pentru emanciparea și luminarea cetățenilor. Aceste idei le găsim și în paginile revistei „Ludimagister”, susținută de el: „Scopul revistei este promovarea și apărarea intereselor învățătorilor români din Ungaria și Austria, luminarea lor (...), cultivarea noastră prin noi și prin propriile noastre puteri (...). Poporul nostru, în 1848, s-a eliberat din iobăgia marilor proprietari, dar învățătorii sunt iobagii comunelor bisericești. Suntem sclavii bisericii!” (p. 73). Conform documentelor din arhiva francmasoneriei reșițene, Ion Simu avea domiciliul în Reșița, a fost inițiat pe data de 26 septembrie 1872 în cadrul Lojii „Glück auf” din Oravița, pentru ca un an mai târziu să fie prezent la Reșița, numărându-se printre membrii fondatori ai atelierului de aici (p. 72). O altă personalitate masonă a zonei este Petru Broșteanu. Ca și carieră a fost ofițer, apoi secretar al Societății Căilor Ferate Austro-Ungare. Creator de literatură și traducător, mai ales din limba română, Petru Broșteanu a scris nenumărate articole și cărți. O consistentă colaborare a avut-o la publicația „Romänische Revue” (Reșița-Budapesta-Viena, 1885-1893), fiind mai apoi ales Membru Corespondent al Academiei Române în ziua de 10 aprilie 1887. Ca și francmason, Petru Broșteanu s-a distins în calitate de membru de marcă al Lojii „Licht und Wahrheit” din Reșița. A fost inițiat în masonerie în cadrul Lojii „Glück auf” din Oravița, în ziua de 26 februarie 1872, reușind, rapid, să primească cele trei grade (p. 89).

În acest prim volum, cei doi specialiști au oferit ceea ce sursele le-au dezvăluit, rămânem însă în așteptare mai departe, convinși fiind că seriozitatea și competența autorilor vor scoate la lumină adevăruri pe care cititorii sunt dornici să le afle de mult timp.